VOORONTWERP VAN DECREET TOT INSTEMMING MET HET SAMENWERKINGSAKKOORD VAN (…) TUSSEN DE FEDERALE OVERHEID, DE GEMEENSCHAPPEN, DE GEWESTEN EN DE GEMEENSCHAPSCOMMISSIES BETREFFENDE DE ECONOMISCHE GOVERNANCE

Samenvatting
Op 27 maart 2026 keurde het Overlegcomité het ontwerp van samenwerkingsakkoord goed tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de economische governance. Dit voorontwerp van decreet beoogt de instemming met het samenwerkingsakkoord dat voorziet in begrotingscoördinatie tussen de verschillende entiteiten om te kunnen voldoen aan het hervormde Europese kader voor economische governance. Hiermee wordt in de gedeeltelijke omzetting voorzien van Richtlijn (EU) 2024/1265 van de Raad van 29 april 2024 tot wijziging van Richtlijn 2011/85/EU betreffende de voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Voorliggend voorontwerp van decreet strekt ertoe in te stemmen met het Samenwerkingsakkoord van XX XX XXXX tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de economische governance.

Dit samenwerkingsakkoord beoogt de verdere gedeeltelijke omzetting van de Richtlijn (EU) 2024/1265 van de Raad van 29 april 2024 tot wijziging van Richtlijn 2011/85/EU van de Raad van 8 november 2011 betreffende de vereisten voor de begrotingskaders van de lidstaten.

2. De voornoemde wijzigingsrichtlijn maakt deel uit van een pakket dat bestaat uit Verordening (EU) 2024/1263 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EU) 2024/1264 van de Raad. Samen vormen deze drie wetgevingsbesluiten een hervorming van het kader voor het economisch bestuur van de Unie.

Dit nieuwe Europese kader voor economisch bestuur heeft tot doel gezonde en duurzame overheidsfinanciën te waarborgen en groei te bevorderen door middel van hervormingen en investeringen. De nieuwe regels moeten ook bijdragen tot de verwezenlijking van de prioriteiten van de Europese Unie, met name de groene en digitale transitie, sociale en economische veerkracht, energiezekerheid en de versterking van de defensiecapaciteiten.

3. Op Vlaams niveau is intussen de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019 reeds aangepast met het oog op de gedeeltelijke omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1265. Dit gebeurde via het Decreet van 19 december 2025 houdende het Programmadecreet bij de begroting 2026.

5. Dit samenwerkingsakkoord vormt tevens een cruciaal element uit het budgettair-structureel plan voor de middellange termijn van België. Die initiatieven werden goedgekeurd door het Overlegcomité op 14 maart 2025, ontvingen een positieve beoordeling van de Europese Commissie op 21 mei 2025 en werden finaal goedgekeurd door de Raad van de EU op 20 juni 2025. In het ingediende plan staat het volgende vermeld:

"In opeenvolgende staatshervormingen werden belangrijke bevoegdheidspakketten en de ermee samenhangende budgetten overgedragen van het centraal niveau naar de Gemeenschappen en Gewesten. De Gemeenschappen en Gewesten beschikken over een grote budgettaire autonomie. Een goede coördinatie van het begrotingsbeleid tussen de verschillende overheden is dus een belangrijke voorwaarde om ook aan de Europese vereisten te kunnen voldoen. De nieuwe regels die vorig jaar van kracht werden op Europees niveau maken het noodzakelijk om de bestaande coördinatiemechanismen grondig te herzien. De federale overheid zal de discussie met de Gemeenschappen en Gewesten aangaan om het samenwerkingsakkoord van 13/12/2013 aan te passen aan de nieuwe Europese regels. Zo zal onder meer het concept van uitgavengroei en controlerekening moeten vertaald worden naar de Belgische context."

6. De nood aan een nieuw samenwerkingsakkoord, en daaruit volgende versterking van de begrotingscoördinatie werd op 4 juni 2025 ook herhaald in de aanbeveling van de Raad inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van België. Daarin wordt gesteld:

"Een doeltreffende begrotingscoördinatie is essentieel in een federale lidstaat als België, waar een groot deel van de uitgavenbevoegdheid aan subnationale overheden is overgedragen. Er is nog steeds geen formeel akkoord over meerjarige begrotingsdoelstellingen op alle overheidsniveaus, ondanks de in 2013 ondertekende samenwerkingsovereenkomst, wat de begrotingscoördinatie bemoeilijkt. Als onderdeel van zijn budgettair-structureel plan voor de middellange termijn en ter ondersteuning van een verlenging van de begrotingsaanpassingsperiode heeft België zich ertoe verbonden een hervorming door te voeren om de uitdaging van de begrotingscoördinatie aan te pakken."

7. Het samenwerkingsakkoord werd goedgekeurd door het Overlegcomité van 27 maart 2026 en werd ondertekend op XX XX XXXX. Het is het resultaat van overleg tussen de federale regering, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

1. Dit voorontwerp van decreet beoogt de instemming met het samenwerkingsakkoord dat voorziet in begrotingscoördinatie tussen de verschillende entiteiten om te kunnen voldoen aan het hervormde Europese kader voor economische governance.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Het Samenwerkingsakkoord betreffende de economische governance werd onderhandeld door de afgevaardigden van Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies. Dit voorontwerp van decreet heeft als voorwerp en tot doel om in te stemmen met het bovengenoemd Samenwerkingsakkoord.

Voor de inhoudelijke maatregelen wordt verwezen worden naar de artikelsgewijze toelichting bij het samenwerkingsakkoord hieronder.

Impactanalyse

In onderstaande tabel worden de uitgaven zoals opgenomen in de meerjarenraming 2025-2030 van de Vlaamse regering vertaald naar het concept van de netto-uitgaven. De groei van de netto-uitgaven wordt vervolgens afgezet ten opzichte van de toegelaten netto-uitgavengroei met toepassing van verdeelsleutel 3, uitgewerkt door de Hoge Raad van Financiën.

Het Overlegcomité heeft op 27 maart 2026 beslist deze verdeelsleutel te hanteren voor de verdeling het netto-uitgaven pad opgenomen in het budgettair-structureel structureel plan op de middellange termijn 2025-2029. Verdeelsleutel 3 verdeelt de toegelaten uitgavengroei van de gezamenlijke overheid over de verschillende entiteiten op basis van hun aandeel in de som van de totale finale primaire uitgaven en de eigen inkomsten.

Het is duidelijk dat de huidige meerjarenraming voldoet aan het voor Vlaanderen vereiste uitgavenpad. Behalve voor 2027 en 2028 ligt de effectieve jaarlijkse groei van de netto-uitgaven steeds onder de toegelaten jaarlijkse groei van de netto-uitgaven. Als we de loutere optelsom maken van de jaarlijkse afwijkingen komen we op -4,8% uit. Concreet betekent dit dat de effectieve netto-uitgaven in 2030 4,8% lager liggen dan de toegelaten netto-uitgaven. Met andere woorden, volgens de ingediende meerjarenraming ligt het effectieve uitgavenniveau in 2030 meer dan 3 miljard euro onder het toegelaten uitgavenniveau.

	2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Finale primaire uitgaven (concept HRF)	**63.047**	**62.106**	**63.676**	**65.031**	**66.237**	**67.538**
EU-financiering	765	570	370	370	370	370
Cofinanciering	245	241	241	241	241	241
Netto-uitgaven	**62.036**	**61.296**	**63.066**	**64.421**	**65.626**	**66.927**
DRM (excl one-off)		535	356	-244	-19	0
Netto-uitgaven (na DRM)	**62.036**	**60.761**	**62.709**	**64.664**	**65.645**	**66.927**
Evolutie		***-2,1%***	***3,2%***	***3,1%***	***1,5%***	***2,0%***
HRF-verdeelsleutel 3		**2,17%**	**2,97%**	**2,42%**	**2,43%**	**2,54%**
Verschil evolutie-norm HRF-verdeelsleutel 3		**-4,23%**	**0,24%**	**0,70%**	**-0,91%**	**-0,59%**
Cumul delta		**-4,23%**	**-3,99%**	**-3,30%**	**-4,21%**	**-4,80%**

Implementatie
Dit samenwerkingsakkoord is voor onbepaalde duur geldig en zal retroactief in werking treden op 1 januari 2026.

C. Totstandkomingsprocedure

Het Samenwerkingsakkoord werd goedgekeurd door het Overlegcomité op 27 maart 2026.

De Inspectie van Financiën gaf een gunstig advies op 20 april 2026. De opmerkingen van de Inspectie vereisten geen aanpassingen.

Het akkoord van de minister bevoegd voor de begroting werd verleend op 04 mei 2026.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit ontwerp van decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen van het instemmingsdecreet

Artikel 1 – 3. Deze artikelen behoeven geen inhoudelijke duiding.

II. Toelichting bij de artikelen van het samenwerkingsakkoord

Artikel 1 omschrijft een aantal concepten die in het beschikkend gedeelte van het samenwerkingsakkoord gehanteerd worden, waarbij maximaal uitgegaan wordt van de definities opgenomen in het nieuwe Europese kader.

Artikel 2 omvat de algemene begrotingsdoelstellingen waarin alle akkoordsluitende partijen zich inschrijven.

In het nieuwe Europese begrotingskader staat de verbintenis rond het nominale groeipercentage van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven centraal. Deze worden vastgelegd in het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn.

Artikel 3 voorziet in de verplichte adviesaanvragen in het kader van de opmaak van het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn.

De voornaamste daarvan is het advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid van de Hoge Raad van Financiën. In juli 2024 heeft de Afdeling Financieringsbehoeften voor de Planperiode 2025-2029 een advies uitgevaardigd, dat werd geactualiseerd op 18 april 2025.

De Afdeling heeft daarin een methode uitgewerkt voor de verdeling van de in het EC-referentiepad voor België opgenomen saldo- en uitgavennorm tussen Entiteit I (federale overheid en sociale zekerheid) en de individuele gemeenschappen en gewesten met inbegrip van de lokale overheden waarvoor zij bevoegd zijn.

Artikel 4 regelt de bepaling van het uitgaventraject.

Voor de gezamenlijke overheid wordt dat vastgelegd in het nationaal budgettair structureel plan voor de middellange termijn.

Dat plan wordt voorafgaand aan de indiening ervan ter goedkeuring voorgelegd aan het Overlegcomité. Voor de planperiode 2025-2029 ging het Overlegcomité op 14 maart 2025 akkoord met het plan.

De verdeling van de uitgavennorm opgenomen in zo een plan over de verschillende overheidsgeledingen wordt in eerste instantie voorgelegd aan het Overlegcomité met het oog op het bereiken van een akkoord. Voor de planperiode 2025-2029 ging het Overlegcomité van 27 maart 2026 akkoord met de verdeling conform de voorkeursleutel van de Afdeling Financieringsbehoeften zoals geactualiseerd op 18 april 2025 (verdeelsleutel 3).

Die voorkeursleutel werd afgeleid op basis van het aandeel in de som van de totale finale primaire uitgaven en eigen ontvangsten. Binnen het huidig institutioneel kader van België, dat de Afdeling Financieringsbehoeften als gegeven beschouwt, is het

uitgangspunt voor de verdeling dat de houdbaarheid van de overheidsschuld van elke individuele entiteit wordt verzekerd. Dit is in overeenstemming met de filosofie van de Europese Commissie voor België als geheel.

Daarnaast wordt er voorzien in een terugvalpositie zodat ook wanneer het Overlegcomité voor een volgende planperiode geen consensus bereikt over de verdeling van de begrotingsdoelstellingen er bindende doelstellingen gelden voor elke entiteit.

Wanneer het Overlegcomité geen overeenstemming vindt inzake de verdeling van de uitgavennorm zal het uitgaventraject van elke entiteit gevormd worden door de helft van de verdeelsleutel afgeleid op basis van het aandeel in de som van de totale finale primaire uitgaven en eigen ontvangsten en de helft van een evenredige verdeling.

Zo bekomt men het individuele uitgaventraject aldus door één tweede te nemen van het uitgaventraject dat voortkomt uit verdeelsleutel afgeleid op basis van het aandeel in de som van de totale finale primaire uitgaven en eigen ontvangsten en dit op te tellen met één tweede van het uitgaventraject dat voor de gezamenlijke overheid geldt.

De activering van de nationale ontsnappingsclausule, die zorgt voor een bijkomende toegelaten afwijking op het goedgekeurde netto-uitgavenpad, wordt eveneens voorgelegd aan het Overlegcomité.

Artikel 5 regelt de opvolging van de naleving van de individuele begrotingsdoelstellingen zoals bepaald conform artikel 4.

Die opvolging gebeurt met behulp van de controlerekening waarmee ook de Europese Commissie toezicht houdt op de cumulatieve opwaartse en neerwaartse afwijkingen van de overeengekomen netto-uitgaventrajecten van de lidstaten. Afwijkingen zijn toegestaan tot de volgende drempelwaarden: maximaal 0,3% van het BBP jaarlijks en 0,6% van het BBP cumulatief. In het kader van de toepassing van de algemene en de nationale ontsnappingsclausules worden afwijkingen van die percentages van de netto-uitgaven die op grond van de toepassing van de nationale ontsnappingsclausule zijn toegestaan, niet als debetpost op de controlerekening van België opgenomen. De Europese Commissie zal één controlerekening hanteren voor de gezamenlijke overheid waar het geaggregeerde resultaat op verwerkt zal worden.

De marge op de controlerekening zal binnen België pro rata worden verdeeld volgens de verdeelsleutel van de uitgavennorm. Entiteiten hebben daarbij de mogelijkheid om hun uitgaventrajecten samen te voegen.

Artikel 6 vertrouwt de opvolging van de stand van de controlerekening toe aan de Afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën.

De verdeling van de eventuele toepassing van de nationale ontsnappingsclausule, i.e. de toegelaten afwijking op het goedgekeurde netto-uitgavenpad, wordt goedgekeurd door het Overlegcomité, waarna de Afdeling Financieringsbehoeften hiermee rekening houdt in de respectievelijke controlerekeningen.

Een neutralisatiemechanisme wordt voorzien binnen de controlerekening om onverwachte directe effecten van maatregelen die een entiteit neemt met budgettaire gevolgen voor een andere entiteit te neutraliseren. Het Overlegcomité besliste op 27 maart 2026 om dit te doen gedurende de periode van het plan en de twee daaropvolgende jaren.

Artikel 7 bepaalt dat, wanneer de Afdeling Financieringsbehoeften vaststelt dat een entiteit afwijkt van de toegestane maximumafwijking op de controlerekening, een

responsabiliseringsmechanisme geldt om correctieve maatregelen te verzekeren. De afdwingbaarheid van de individuele trajecten wordt verzekerd op drie manieren.

Ten eerste moeten entiteiten die hun traject niet volgen– na advies van de Afdeling Financieringsbehoeften – rapporteren over correctieve maatregelen.

Bewarende maatregelen moeten opgelegd worden op de uitgavenkredieten bij entiteiten die hun uitgaventraject niet naleven. Die blokkeringen moeten ervoor zorgen dat een entiteit gedwongen wordt om een corrigerend pad uit te tekenen. Eventuele nadelige financiële gevolgen worden tevens gedragen door de tekortkomende entiteit.

Artikel 8 bepaalt in voorkomend geval dat een door de Raad van de Europese Unie opgelegde financiële sanctie wegens het niet nakomen van aangegane begrotingsverbintenissen wordt verdeeld door het Overlegcomité op basis van een advies van de Afdeling Financieringsbehoeften.

Indien het Overlegcomité niet tot een beslissing kan komen voor het einde van de betalingstermijn van de sanctie, wordt de verdeeld tussen de akkoord-sluitende partijen a rato van de door de Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid van de Hoge Raad van Financiën op de controlerekening geïdentificeerde tekortkomingen.

Die financiële sancties volgen uit de buitensporig tekortprocedure die de begrotingsdiscipline van lidstaten moet waarborgen.

Niet-naleving van de voorwaarden onder een buitensporig tekortprocedure kan leiden tot boetes tot 0,05% van het BBP die om de zes maanden door de betrokken lidstaat moeten worden betaald totdat de Raad bevestigt dat er effectief gevolg aan haar aanbeveling werd gegeven. De Commissie beoordeelt of een op het tekort gebaseerde buitensporig tekortprocedure moet worden opgestart of voortgezet.

Artikelen 9 en 11 regelen de coördinatie en de samenwerking tussen de verschillende entiteiten op het vlak van de begrotingsrapportering naar Europa. De samenwerking beperkt zich niet tot een eenvoudige uitwisseling van informatie, maar moet het hele rapportageproces — met name het Belgisch budgettair-structureel plan voor de middellange termijn en de jaarlijkse ontwerpbegrotingsplannen en voortgangsverslagen — beter georganiseerd, gestructureerd en gestroomlijnd maken in het kader van de Europese begrotingsverplichtingen.

De verschillende entiteiten engageren zich om tijdig alle noodzakelijke informatie te bezorgen aan de door de federale overheid aangeduide administratie (thans de FOD BOSA) die instaat voor de voorbereiding van de opmaak van het nationaal budgettair structureel plan voor de middellange termijn, het jaarlijks voortgangsverslag, het ontwerpbegrotingsplan en bij uitbreiding andere gegevens die in het kader van de Europese regelgeving aan de Europese Commissie moeten worden overgemaakt.

De door de federale overheid aangeduide administratie wordt gevraagd om voor elk op te stellen begrotingsdocument een duidelijk tijdskader voorop te stellen. Indien verzocht door de deelentiteiten, werkt de door de federale overheid aangeduide administratie een huishoudelijk reglement uit dat onder andere het tijdspad van de verschillende documenten uiteenzet, alsook de wijze waarop de informatie-uitwisseling zal gebeuren.

Technische informatie, en andere documenten verstrekt door de Europese Commissie in het kader van de technische uitwisseling en de technische dialoog en informatie met betrekking tot de evaluatie van het Belgische plan door de Europese Commissie en de Raad van de EU worden onmiddellijk na ontvangst gedeeld met alle entiteiten. De verschillende entiteiten hebben de mogelijkheid om aan te sluiten bij die dialoogmomenten.

Net als het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn worden ook het jaarlijks voortgangsverslag en het ontwerpbegrotingsplan ter goedkeuring voorgelegd aan het Overlegcomité om de betrokkenheid van de verschillende overheidsgeledingen te vergroten.

Artikel 10 voorziet in de mogelijkheid om bepaalde adviesaanvragen te richten aan de Afdeling Financieringsbehoeften.

Artikel 12 waarborgt de omzetting van artikel 3.2 van de richtlijn 2011/85/EU. Het artikel beoogt de publicatie van de gegevens toe te vertrouwen aan de Algemene Gegevensbank, opgericht bij samenwerkingsakkoord van 1 oktober 1991.

Artikel 13 bevat waarborgen om begrotingsprognoses van de verschillende entiteiten te evalueren.

Enerzijds wordt daartoe een controlerol weggelegd voor de Afdeling Financieringsbehoeften, anderzijds wordt afgesproken om bepaalde informatie te voegen bij de begrotingsdocumenten die elke entiteit opstelt.

Artikel 14 heft de samenwerkingsakkoorden die werden afgesloten onder het oude Europese begrotingskader op.

Artikel 15 bepaalt dat het samenwerkingsakkoord wordt afgesloten voor onbepaalde duur. De bepalingen van het nieuwe Europese begrotingskader die door dit samenwerkingsakkoord uitgevoerd worden, hebben inderdaad ook een onbeperkte geldigheidsduur en het is noodzakelijk een coördinatieregeling van de begrotingsdoelstellingen tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus op lange termijn in stand te houden.

Het samenwerkingsakkoord treedt retroactief in werking vanaf 1 januari 2026 om te remediëren aan de voorwaarden uit artikel 2 van richtlijn (EU) 2024/1265.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Ben Weyts

Bijlagen
Omzetting Europese richtlijnen